

BÖLÜM 10

COVID 19'un Ergenlerde Boy Kısalığına Etkisi

Semra ÇETİNKAYA¹

2020 yılında bir kaç ay içinde, 2019 yılında başlayan Coronavirus-2 (SARS-CoV-2) virüsünün neden olduğu koronavirüs hastalığı (COVID-19); şiddetli akut solunum sendromuna neden olarak küresel bir pandemiye yol açmıştır. Bu süreç sosyal koşulların ve çalışma koşullarının değiştiği, ev karantinasının uygulandığı, sağlık hizmetlerinde ciddi zorlukların geliştiği ani ve radikal değişimleri de beraberinde getirmiştir.

Ev karantinası ile birlikte; pek çok çocuk, genç ve erişkinin beslenme ve egzersiz düzenleri bozulmuş, tıbbi tedaviye erişimleri de kısıtlanmıştır. Bu süreçte; pek çok ülkede uzaktan eğitime geçilmiş, çocuk ve gençler okula gitmeyi ve boş zamanlarında yaptıkları egzersiz ve diğer faaliyetlerini bırakmak zorunda kalmışlardır. Ev karantinasının da ağırlaştırıldığı, tamamen açık havaya çıkışın ve fiziksel aktivitenin engellendiği dönemlerden de geçilmiştir. Bu yaşanan ani ve kısıtlayıcı koşullar; başta çocuk ve gençler olmak üzere tüm bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığı üzerine değişik derecelerde etkili değişikliklere neden

¹ Prof. Dr., TC Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Dr Sami Ulus, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi, Çocuk Endokrinoloji ve Metabolizma Uzmanı, semcetinkaya@gmail.com

etkilerin büyüklüğünün de arttığı raporlanmıştır. Bu gözlemden yola çıkılarak, COVID-19 enfeksiyonunun uzun dönem etkilerinin de olabileceği ve gözlemlenmesi gerekliliği ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak; pandemi süreci ve pandemi sonrası süreç; çocuk, genç ve erişkinleri akut dönemde etkilemenin yanı sıra, uzun dönemde de etkileyecek farklı bir deneyim olmuştur. Konu ile ilgili uzun dönem çalışmaların devam etmesine ihtiyaç vardır.

| Kaynaklar

1. Choi KH, Park SC. An increasing tendency of precocious puberty among Korean children from the perspective of COVID-19 pandemic effect. *Front Pediatr* (2022) 10:968511. doi: 10.3389/fped.2022.968511.
2. Farello G, D'Andrea M, Quarta A, Grossi A, Pompili D, Altobelli E et al. Children and Adolescents Dietary Habits and Lifestyle Changes during COVID-19 Lockdown in Italy. *Nutrients* (2022) 14(10):2135. doi: 10.3390/nu14102135.
3. Lazzerini M, Barbi E, Apicella A, et al. Delayed access or provision of care in Italy resulting from fear of COVID-19. *Lancet Child Adolesc Health*. 2020;4(5):e10–1.
4. Peinkhofer M, Bossini B, Penco A, Giangreco M, Pellegrin MC, Vidonis V, Vittori G, Grassi N, Faleschini E, Barbi E, Tornese G. Reduction in pediatric growth hormone deficiency and increase in central precocious puberty diagnoses during COVID 19 pandemics. *Ital J Pediatr*. 2022 Mar 28;48(1):49. doi: 10.1186/s13052-022-01238-1.
5. Mansueto ML, Zagni G, Sartori C, Olivares Bermudez BA, Righi B, Cattellani C, Fusco C, Frasoldati A, De Fanti A, Iughetti L, Street ME. Late diagnosis of severe long-standing autoimmune hypothyroidism after the first lockdown for the Covid-19 pandemic: clinical features and follow-up. *Acta Biomed*. 2022 Mar 8;92(S1):e2021239. doi: 10.23750/abm.v92iS1.11730.
6. Tenenbaum A, Shefer-Averbuch N, Lazar L, Yakobovitch-Gavan M, Phillip M, Oron T. Growth assessment of children during the COVID-19 pandemic-Can we rely on parental measurements? *Acta Paediatr*. 2021 Nov;110(11):3040-3045. doi: 10.1111/apa.16034. Epub 2021 Jul 27.
7. Han JA, Chung YE, Chung IH, Hong YH, Chung S. Impact of the COVID-19 Pandemic on Seasonal Variations in Childhood and Adolescent

- Growth: Experience of Pediatric Endocrine Clinics. *Children* (Basel). 2021 May 17;8(5):404. doi: 10.3390/children8050404.
8. Brill G, Manor I, Bril Paroz R, Ashkenazi S, Cohen S, Golan-Cohen A, Green I, Israel A, Vinker S, Weizman A, Merzon E. The Association between Somatotropin Therapy and the Risk of SARS-CoV-2 Infection in Children with Short Stature: A Population-Based Cross-Sectional Study. *Children* (Basel). 2022 Nov 28;9(12):1844. doi: 10.3390/children9121844.
 9. Prosperi S, Chiarelli F. Early and precocious puberty during the COVID-19 pandemic. *Front Endocrinol* (Lausanne). 2023 Jan 9;13:1107911. doi: 10.3389/fendo.2022.1107911. eCollection 2022.
 10. Carosella KA, Mirza S, Başgöze Z, Cullen KR, Klimes-Dougan B. Adolescent non-suicidal self-injury during the COVID-19 pandemic: A prospective longitudinal study of biological predictors of maladaptive emotion regulation. *Psychoneuroendocrinology*. 2023 May;151:106056. doi: 10.1016/j.psyneuen.2023.106056. Epub 2023 Feb 12.
 11. Ogasawara K, Inoue T. The long-run heterogeneous effects of a cholera pandemic on stature: Evidence from industrializing Japan. *Econ Hum Biol*. 2021 May;41:100968. doi: 10.1016/j.ehb.2020.100968. Epub 2021 Feb 6.